

SÚČASNÝ STAV A SMEROVANIE VÝVOJA APLIKAČNÉHO PROGRAMU EPSIS[®] JISHM

Lubomíra Pecková ^{*)}

ABSTRAKT

Článok pojednáva o súčasnom stave špecifického aplikačného programu Jednotného informačného systému hospodárskej mobilizácie s ochrannou známkou EPSIS[®] JISHM a jeho vývoji vzhľadom na požiadavky používateľov.

Kľúčové slová: EPSIS[®] JISHM, špecifický aplikačný program, hospodárska mobilizácia.

ABSTRACT

This paper deals with the actual status of the specific application program Comprehensive Information System of the Economic Mobilization, registered trademark EPSIS[®] JISHM. The program development based on the users' requirements is also part of this paper.

Key words: EPSIS[®] JISHM, Specific Application Program, Economic Mobilization.

1 ÚVOD

Špecifický aplikačný program Jednotného informačného systému hospodárskej mobilizácie s ochrannou známkou EPSIS[®] JISHM (ďalej len „program EPSIS“) bol zavedený do ostrej prevádzky v marci 2010. Následne v tomto roku, na základe podnetov od používateľov, prešiel výraznými zmenami. Úpravy nastali nielen po vizuálnej stránke, ale aj z hľadiska efektívnosti práce používateľov, zlepšenia funkcionality, logiky spracovania modulov, ako aj pridelovania oprávnení používateľom.

^{*)} Lubomíra, Pecková, Ing., PhD., Okružná 5, 918 64 Trnava, +421 33 599 1106, Lubomira.Peckova@vuje.sk

2 SÚČASNÝ STAV PROGRAMU EPSIS

Program EPSIS je využívaný predovšetkým pre oblasť hospodárskej mobilizácie (ďalej len „HM“). Vzhľadom k tomu, že niektoré subjekty hospodárskej mobilizácie (ďalej len „SHM“) sú aj orgánmi krízového riadenia (ďalej len „OKR“), údaje možno využiť aj vo sfére krízového riadenia. Tento informačný systém zabezpečuje vzájomnú komunikáciu v definovaných oblastiach medzi štátnym a súkromným sektorom, nakoľko veľká časť SHM sú podnikateľské subjekty neštátneho charakteru.

Softvérová a hardvérová architektúra JISHM je realizovaná maximálne redundantne – t.j. sú zdvojené kritické časti hardvérovej, softvérovej a komunikačnej infraštruktúry. Ostrá verzia aplikácie je prevádzkovaná na hlavnom a záložnom pracovisku. Od septembra 2011 je dostupná testovacia a školiaca verzia určená na školenie a precvičenie práce používateľov, pričom používateľské údaje v nej nie sú stabilne uchovávané, ale v definovaných časových intervaloch sa aktualizujú.

Z praxe vyplynula potreba zriadiť info stránku, ktorá nie je zabezpečená protokolom SSL ako samotný systém. Sú na nej dostupné informácie o adresách jednotlivých pracovísk, používateľské a inštalačné príručky a registračný formulár používateľa. V budúcnosti sa plánuje umiestniť na stránku i tzv. „video školenie“, ktoré bude k dispozícii na školiace účely a ďalšie informácie podľa požiadaviek Ministerstva hospodárstva SR (ďalej len „MH SR“) alebo zväženia systémového integrátora.

Obrázok 1 Info stránka programu EPSIS

V rámci bezpečnosti sú spracované riadiace dokumenty systému manažérstva informačnej bezpečnosti (ďalej len „SMIB“) Jednotného informačného systému hospodárskej mobilizácie (ďalej len „JISHM“). Sú rozdelené do troch základných úrovní:

- A) **Bezpečnostná politika**, ktorá zastrešuje celkovú koncepciu SMIB JISHM.
- B) **Bezpečnostný projekt** zaisťujúci jednotné presadenie informačnej bezpečnosti u aktív informačného systému ako celku, definujúci základné štruktúry, štandardy a väzby, vytvorené pre zaistenie požadovanej úrovne informačnej bezpečnosti.
- C) **Riadiace smernice** (systémová príručka, používateľská príručka, havarijný plán,

administrátorské príručky), ktoré zaisťujú presadenie informačnej bezpečnosti špecificky pre jednotlivé aktiva informačného systému a ich konkrétneho nasadenia, vrátane spôsobu vyhotovenia a vyhodnocovania prevádzkových záznamov [1].

Bezpečnostné zásady práce v programe EPSIS pre jeho používateľov popisuje Bezpečnostná smernica pre používateľov [2]. Podrobnosti o JISHM sú popísané v platnom znení zákona č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a platnej vyhláške MH SR č. 385/2011 [4]. Tieto právne predpisy popisujú udržiavanie a využívanie JISHM, štruktúru a obsah krízového plánu HM, a taktiež aj štruktúru, obsah, rozsah a spôsob aktualizácie a periodicity údajových dokumentov a informácií [3].

Používatelia sa prihlasujú do systému na základe pridelených oprávnení, ktoré sú zadefinované na karte používateľa. Menu programu EPSIS sa prispôsobuje týmto oprávneniam.

Obrázok 2 Úvodná obrazovka programu EPSIS - ostrá verzia

Program EPSIS rieši v jednotlivých adresároch, podadresároch a moduloch spracovanie údajov na zabezpečenie podpory riešenia vybraných opatrení HM stanovených v zákone o hospodárskej mobilizácii.

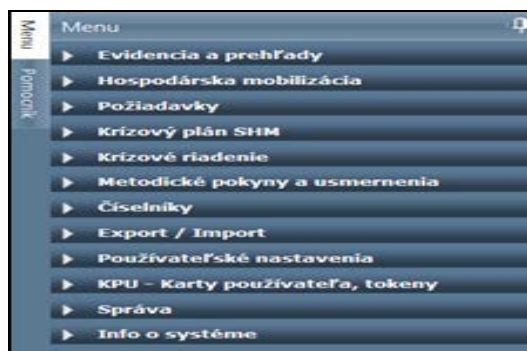
V nasledujúcej tabuľke sú uvedené opatrenia HM a ich riešenie v rámci programu EPSIS. V súčasnosti nie sú v informačnom systéme zapracované všetky opatrenia. Pre potreby doplnenia daného opatrenia je nevyhnutné spracovať požiadavku od zodpovedného SHM, ktorá bude smerovať na systémového integrátora, VUJE, a.s.

Tabuľka 1 Riešenie opatrení HM v programe EPSIS

Názov opatrenia	Riešenie v programe EPSIS
a) krízové plánovanie	Aplikačná časť Krizový plán SHM
b) organizácia výroby a organizácia služieb	Adresár Od – do vzťahy
c) regulácia rozvodu a spotreby elektriny a tepla a regulácia distribúcie a spotreby plynu	Aplikačný program priamo nerieši, sčasti aplikačná časť Požiadavky , potrebná požiadavka od MH SR
d) uchovanie výrobných schopností	Aplikačný program priamo nerieši, sčasti Adresár Od – do vzťahy / potrebná požiadavka
e) organizácia dodávok životne dôležitých výrobkov alebo životne dôležitých tovarov a ich predaj s využitím mimoriadnych regulačných opatrení	Adresár Obec – HM , zabezpečenie zatiaľ pre obce a obvodné úrady, potrebná požiadavka pre ostatné SHM

Názov opatrenia	Riešenie v programe EPSIS
f) zriaďovanie výdajní odberných oprávnení(VOO)	Adresár Obec – HM , zabezpečenie zatiaľ pre obce a obvodné úrady, potrebná požiadavka od MH SR
g) organizácia zdravotníckeho zabezpečenia	Aplikačný program zatiaľ nerieši, potrebná požiadavka od MZ SR
h) organizácia dopravného zabezpečenia	Adresár Obec – HM , zabezpečenie zatiaľ pre obce, potrebná požiadavka od VÚC a MDVaRR SR
i) ochrana životne dôležitých zdrojov	Aplikačný program priamo nerieši, možné evidovať v adresári Postupy
j) organizácia stavebných a sanačných činností	Aplikačný program priamo nerieši, možné evidovať v adresári Postupy
k) organizácia veterinárnej starostlivosti	Aplikačný program zatiaľ priamo nerieši, možné evidovať v adresári Postupy , potrebná požiadavka MPRV SR
l) finančné zabezpečenie	Aplikačný program zatiaľ nerieši/potrebná požiadavka od MF SR alebo MH SR
m) organizácia sociálneho zabezpečenia	Zaevidovaná požiadavka od MPSVaR SR
n) tvorba štátnych hmotných rezerv a hospodárenie s nimi	Aplikačný program nerieši kvôli zákonu č. 82/1994 Z. z., potrebná požiadavka od SŠHR SR alebo MH SR
o) použitie štátnych hmotných rezerv, ak osobitný predpis neustanovuje inak	Aplikačný program priamo nerieši kvôli zákonu č. 82/1994 Z. z., potrebná požiadavka od SŠHR SR alebo MH SR, možné evidovať pohotovostné zásoby v adresári Štátne hmotné rezervy
p) riešenie stavu ropnej núdze, ak osobitný predpis neustanovuje inak	Aplikačný program nerieši / potrebná požiadavka
q) evidencia ľudských zdrojov pre potreby plnenia pracovných úloh podľa osobitného predpisu	Podadresár Osoby – Ľudské zdroje/Väzby
r) pracovná povinnosť	Aplikačná časť Pracovná povinnosť a jej moduly
s) evidencia vecných prostriedkov na účely vecného plnenia	Podadresár Vecné prostriedky
t) vecné plnenie	Aplikačný program nerieši/potrebná požiadavka od MV SR
u) redukovaný výchovno-vzdelávací proces	Adresár Obec – HM , potrebná požiadavka od MŠVVaŠ SR
v) poskytnutie vysielacieho času potrebného na informovanie verejnosti o krízovej situácii a o opatreniach potrebných na riešenie krízovej situácie ministerstvu tak, aby bola informácia dostupná všetkým osobám vrátane osôb odkázaných na posunkovú reč,) ochrana kultúrneho dedičstva	Aplikačný program nerieši
x) ochrana kultúrneho dedičstva	Aplikačný program nerieši/potrebná požiadavka od MK SR
y) ochrana objektov osobitnej dôležitosti a ďalších dôležitých objektov	Aplikačný program nerieši
z) vykonávanie bankových služieb spojených s finančným zabezpečením	Aplikačný program nerieši/potrebná požiadavka od MF SR
aa) organizácia poštových služieb	Aplikačný program nerieši/potrebná požiadavka od MDVaRR SR
ab) organizácia poskytovania elektronických komunikačných sietí a elektronických komunikačných služieb	Aplikačný program nerieši / potrebná požiadavka od MDVaRR SR
ac) organizácia dodávok pohonných hmôt	Aplikačný program priamo nerieši, možné evidovať v podadresári Pohotovostné čerpacie stanice , potrebná požiadavka MH SR

System je rozdelený na jednotlivé aplikačné časti, ktorých adresáre, podadresáre a moduly sú hierarchicky usporiadané a navzájom logicky prepojené.

Obrázok 3 Zoznam aplikačných častí

Aplikačná časť **Evidencia a prehľady** umožňuje definovať základné položky k organizácii/obci a osobe a vytvoriť väzby medzi organizáciou/obcou a osobami. Adresár *materiálové zabezpečenie* umožňuje evidovať a prehliadať cestné a zvláštne vozidlá vedené na okresnom dopravnom inšpektoráte (ďalej len „ODI“), mechanizačné a pracovné stroje nevedené na ODI a bežné zásoby organizácie. Zahŕňa i špecifiká Ministerstva životného prostredia SR, v ktorých vodárenské spoločnosti a vodohospodárske podniky evidujú alebo prezerajú pobočky a ich prepojenia na obec/mesto a územný celok. Sú tu k dispozícii i prehľady distribučných miest výdaja vody. Adresáre *Komodity pre KR PZ a HaZZ* a *Prehľady OBÚ* sú určené výhradne pre KR PZ, HaZZ a Ministerstvo vnútra SR.

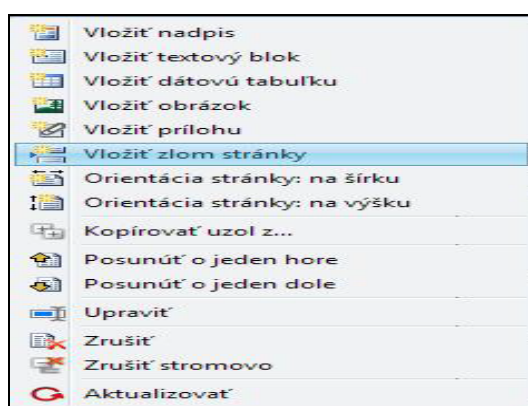
V aplikačnej časti **Hospodárska mobilizácia** sú definované moduly na vytvorenie finálnych záväzkov a k nim sa viažucich subdodávok, moduly na vytvorenie zmluvných vzťahov (formy záväzkov), a taktiež sú k dispozícii moduly na definovanie finálnych subdodávateľov a ich subdodávok. Vybraní používatelia majú možnosť evidovať pohotovostné zásoby, majetok HM a pohotovostné čerpace stanice. Pre potreby opatrenia „*pracovná povinnosť*“ je vytvorený samotný adresár. Svoje údaje doň poskytuje Register obyvateľstva SR, Sociálna poisťovňa, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a príslušný obvodný úrad. Register obyvateľstva poskytuje základné údaje o osobách. Sociálna poisťovňa dáva k dispozícii z vlastného informačného systému informácie o dôchodcovských a nemocenských dávkach. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny poskytuje informácie o rodičovských dávkach, dávkach na osobnú asistenciu, ťažký zdravotný postih a údaje o nezamestnaných. Po importe údajov menovanými subjektmi a automatickom skonsolidovaní údajov s údajmi o evidovaných osobách v programe EPSIS, vie obvodný úrad realizovať výber osôb, ktorým môže udeliť pracovnú povinnosť.

V rámci tejto aplikačnej časti evidujú obce údaje o:

- ubytovaní a stravovaní,
- školách a školských zariadeniach,
- výdajniach odborných oprávnení,
- nákupných preukazoch a prídellových lístkoch,
- prehľadoch distribučných miest vody,
- určených predajniach.

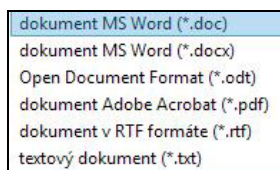
Vybrané informácie sú využiteľné i pre krízové riadenie. Údaje sú k dispozícii na základe prístupových oprávnení. V aplikačnej časti **Požiadavky** sa v súčasnosti sledujú len požiadavky SHM na energetické média, pričom v budúcnosti sa plánuje rozšírenie požiadavky, napr. na pitnú a technickú vodu.

Aplikačná časť **Krízový plán** (ďalej len „KP“) umožňuje vytvoriť globálne osnovy KP (ak má používateľ právo koordinátora HM), vlastné osnovy KP (ak má používateľ právo ÚO/VÚC), a taktiež umožňuje vytvoriť každému SHM vlastný KP SHM. Program EPSIS v rámci spracovania KP ponúka rôzne funkcionality, ako napr.: vkladanie a úprava textového dokumentu, obrázku, externého súboru a dátovej tabuľky. Používateľ môže využiť rôzne možnosti grafických úprav. Na obrázku 4 je zoznam možností vkladania prvkov do osnovy KP a samotného KP.

Obrázok 4 Zoznam prvkov vkladateľných do osnovy KP/KP

Každú kapitolu osnovy KP a samotného KP je možné zobraziť vo forme tlačovej zostavy v nasledovných typoch súborov:

Aplikačná časť **Krízové riadenie** zahŕňa adresáre *Opatrenia*, *Postupy*, *Vyrozumenia*, *Hlásenia o MU* a *Zdroje rizík*. V rámci adresárov *Opatrenia* a *Postupy* je možné evidovať kroky opatrení a postupov rôznych činností potrebných na riešenie krízových situácií. Adresár *Vyrozumenie* sa používa na zabezpečenie vyrozumenia SHM o vyhlásených krízových stavoch (podľa ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov) a nariadených opatreniach HM prostredníctvom SMS správ a e-mailových správ.

V aplikačnej časti **Export / Import** sa nachádzajú dva adresáre. *Export* umožňuje používateľovi exportovať hodnoty tabuliek do formátu XLS a PDF. V rámci adresára *Import* sú k dispozícii importné sady, pomocou ktorých je zatiaľ možné importovať personálne údaje z vlastných informačných systémov do programu EPSIS.

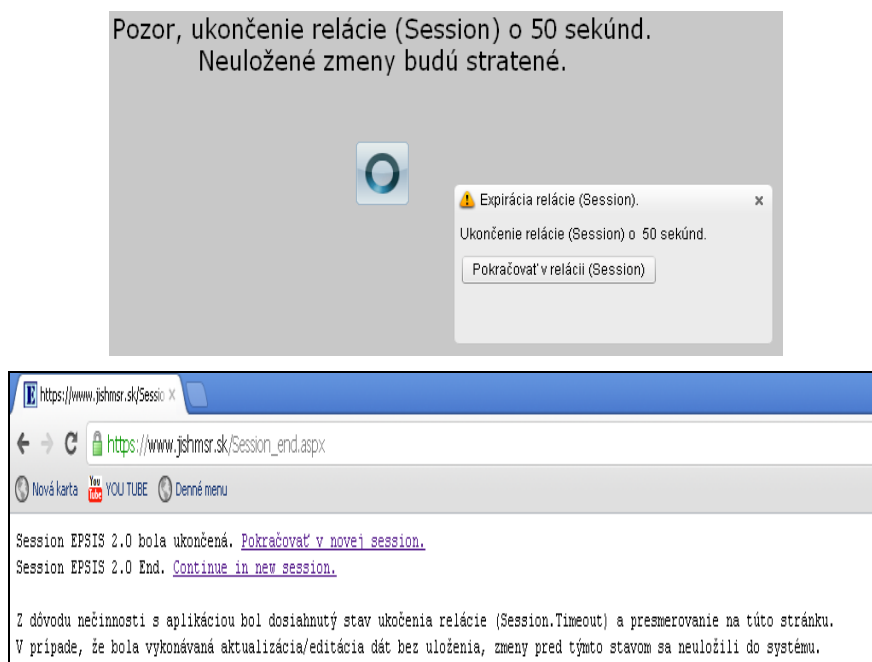
Pre používateľov sú v rámci aplikačnej časti **Metodické pokyny a usmernenia** k dispozícii právne predpisy v oblasti HM, metodické a inštaláčn é príručky, prezentácie z porád a metodické pokyny.

Aplikačná časť **Používateľské nastavenia** ponúka používateľovi možnosť zmeny prideleného prihlasovacieho hesla na nové vlastné heslo, zmeny nastavenia tlače, exportu a počtu zobrazovaných záznamov.

V súčasnosti je k dispozícii aj nový spôsob spracovania kariet používateľov a bezpečnostných prvkov - tokenov prostredníctvom programu EPSIS.

Novou súčasťou systému je **15 min. interval na aktívnu činnosť v programe EPSIS** a **½ ročný režim prihlásenia** sa používateľov do EPSIS.

15 min. interval na aktívnu činnosť v programe EPSIS je už v prevádzke. Pokiaľ používateľ nevykonáva aktívnu činnosť v aplikácii v priebehu 15 minút, je z bezpečnostných, systémových a ekonomických dôvodov ukončená relácia, v ktorej pracuje. Používateľ je na blížiac e sa ukončenie relácie upozornený výzvou. Pokiaľ počas definovaného intervalu používateľ potvrdí výzvu, môže pokračovať v rozpracovanej práci bez ukončenia relácie. Inak sa tieto údaje neuložia na server JISHM (systém berie používateľa ako neaktívneho, pretože medzi klientom a serverom nedošlo k priamej komunikácii) [2]. Program EPSIS na ukončenie relácie upozorňuje používateľa oznamom, vid' obrázok 5.

Obrázok 5 Ukončenie relácie

Polročný režim je aktivovaný od 1. mája 2012. Ak sa používateľ neprihlási v priebehu ½ roka ani raz do programu EPSIS, informačný systém automaticky zablokuje používateľovi prístup do programu EPSIS. Jednotlivé ÚO môžu nastaviť zasielanie výzvy pre neaktívneho používateľa, nastaviť zasielanie informácie pre ÚO

so zoznamom neaktívnych používateľov alebo skrátiť časový interval blokovania pre SHM vo svojej pôsobnosti[2].

3 VÝVOJ PROGRAMU EPSIS

Vývoj programu EPSIS závisí od požiadaviek SHM, ktoré sú správcami rozpočtových kapitol. V nasledujúcej tabuľke sú popísané zatiaľ sumarizované alebo už odsúhlasené požiadavky na vývoj programu EPSIS.

Tabuľka 2 Sumár požiadaviek na vývoj programu EPSIS

Rezort	Popis oblasti možného vývoja
MH SR	riešiť preklápanie údajov z jednej organizácie do novej organizácie pri transformácii organizácie
MH SR	rozšíriť možnosti importných a exportných sád
MV SR	doplniť číselník profesií
MH SR	rozšíriť možnosti tlačových zostáv (napr. oslobodzovanie od mimoriadnej služby – tlačové výstupy pre ÚVS a pre ÚO/VÚC)
MH SR	rozšíriť funkcionalitu a kontrolné mechanizmy
MH SR	doplniť riešenie financovania
MH SR	rozšíriť systém o mapové podklady (ÚGKKaK SR - august)
MDVaRR SR	vytvoriť evidenciu dopravného zabezpečenia
MV SR a MO SR	vytvoriť možnosť zadávania vytypovaných spoločností, ktoré nie sú určené za SHM, ale MO SR alebo MV SR majú u nich na obdobie krízovej situácie uplatnené požiadavky
MŽP SR	zapracovať požiadavky na pitnú vodu, napájanie hospodárskych zvierat, požiadavky SHM na núdzové zásobovanie pitnou vodou
MPRV SR	zapracovať sledovanie živočíšnej a rastlinnej výroby
MV SR	zapracovať výnimky pre ObÚ a ďalšie SHM MV SR v rámci evidencie majetku HM
MH SR	dopracovať inventarizáciu majetku v rámci ÚO aj SHM v pôsobnosti (tlačové zostavy)
MH SR	dopracovať potvrdzovanie vykonania vyrozumienia
MH SR	dopracovať vytvorenie možnosti výberu dátových tabuliek KP podľa pridelených oprávnení a prepojenie KP a vytvorených opatrení
MZ SR	vytvoriť evidenciu špecifik MZ SR

4 ZÁVER

Program EPSIS je určený pre potreby SHM podľa zákona č. 179/2011 Z. z. a pre informačnú podporu v rámci krízového riadenia. Údaje, ktoré sú spracovávané v tomto programe, sú evidované SHM a je potrebné, aby boli priebežne aktualizované. Systémový integrátor programu EPSIS, spoločnosť VUJE, a.s., zabezpečuje jeho bezpečnosť, prevádzku, vývoj, služby technickej a technologickej podpory, ako aj školenia pre samotných používateľov.

LITERATÚRA

- [1] Bezpečnostná politika JISHM. Interný dokument systémového integrátora, VUJE, a.s.
- [2] Bezpečnostná smernica používateľov pre EPSIS® JISHM. Interný dokument systémového integrátora, VUJE, a.s.
- [3] Zákon NR SR č. 179/ 2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii v znení neskorších predpisov.
- [4] Vyhláška MH SR č. 385/2011, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov.
- [5] Ristvej, J. – Zagorecki, A. (2011) : Information systems for crisis management - Current applications and future directions, Komunikacie, Vol. 13, Iss. 2, 2011, p. 59-63, ISSN: 1335-4205.

Článok recenzoval:
Ing. Mária Hudáková PhD.

